

A partir de l'examen de la documentació de la família Matas, donada al Museu Arxiu per la Sra. Dolors Matas i Flamerich, M. Assumpció Zapata i Buxens, membre de l'Equip del Museu Arxiu, introdueix una petita referència de la història de la família, en el seu moment propietària de gran nombre de negocis i propietats immobiliàries, que cada generació aconsegueix d'engrandir i diversificar.

ELS IBORA, SALOMÓ i MATAS. LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES D'UNA UNITAT FAMILIAR (1700-1900)

El fons patrimonial de la família Matas, donat al Museu Arxiu de Santa Maria per la Sra. Dolors Matas i Flamerich, és un fons força extens (1). Una part important correspon a la línia familiar Ibora, Salomó i Matas, de la qual és descendent directe la senyora donant, que, a més, resideix en el casal familiar de les Escaletes.

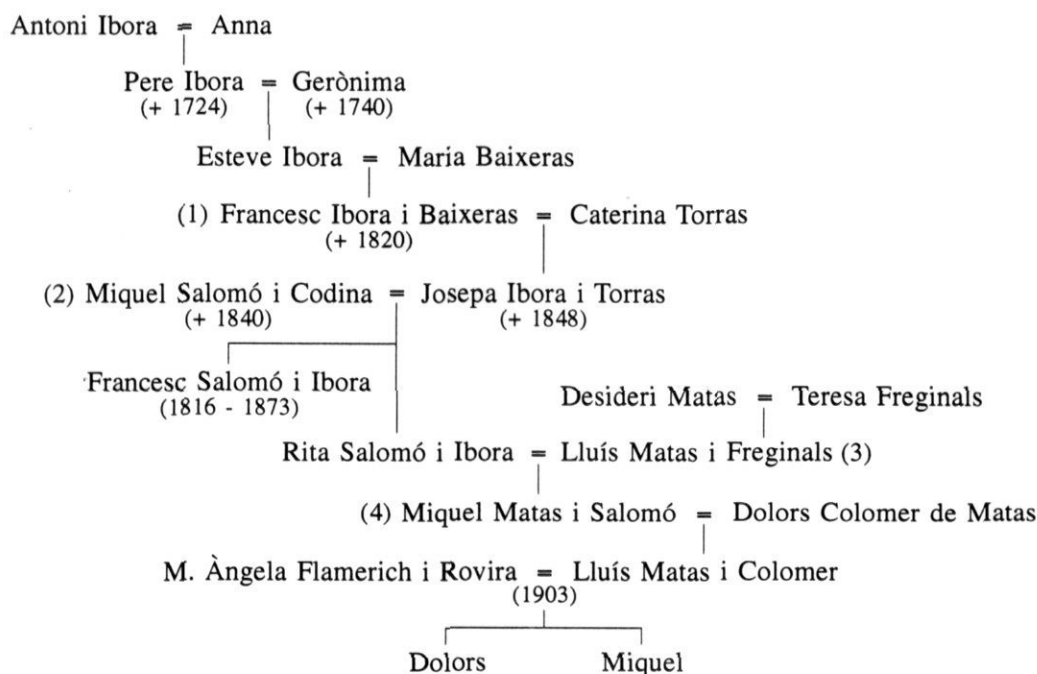
La documentació de la família, bàsicament testaments i capítols matrimonials, ha permès d'elaborar l'arbre genealògic que presentem, tot i que només incorpora les branques principals, les línies d'herència, i a la vegada d'esbossar les activitats econòmiques de la unitat familiar.

Des de Francesc Ibora, propietari d'un forn de rajoles a inicis del segle XVIII, i del seu gendre Miquel Salomó, baster, amb botiga de guarniments per a cavalleries i carruatges, fins als seus hereus Lluís Matas i Miquel Matas, pare i fill, no parerà de créixer l'activitat econòmica i comercial de la família.

La família durant el segle XIX va arribar a tenir a les seves mans una gran quantitat de negocis, va patir també els embats històrics com «La Gloriosa» i la proclamació de la Primera República, però va aprofitar les conjuntures econòmiques favorables d'una ciutat que experimentava un creixement sense precedents.

La casa familiar dels Matas a les Escaletes.
Fotografia M. Sala MASMM.

Poc sabem de les activitats econòmiques dels primers protagonistes de la nostra història. L'Antoni Ibora era un assaonador que, procedent de Daroca, a l'Aragó, s'instal·là a Dosrius. Ell i la seva muller Anna van tenir un fill, Pere Ibora, mort el 1724. Tampoc no tenim dades d'Esteve Ibora, el fill de Pere, que es va casar amb Maria Baixeras.

La documentació conservada ens permet, però, de parlar de Francesc Ibora, fill d'Esteve, casat amb Caterina Torras el 1775 i establert a Mataró, de qui coneixem l'arrendament d'un forn de rajoles a la sínia d'en Sisternes el 1796. La ciutat creix, i creixen també els negocis d'en Francesc Ibora, que compra terrenys, cases i censals i participa en diversos establiments.

Veiem algunes de les seves adquisicions:

- Pati per edificar una casa, fora del portal d'en Feliu.
- Censal d'en Manel Llauder, del veïnat de la Torra, llavors terme d'Argentona.
- Casa d'un cós al carrer de la Concepció.
- Un terç del conducte que anava dels molins de la ciutat a la fàbrica d'Indianes de Fèlix Anton Campollonch i Guarro.
- Casa d'un cós, fora de les muralles, al carrer de l'Havana.

- Casa al carrer de Sant Pere, que fou de Jaume Clavell, sabater.

- Casa d'un cós, amb una petita eixida, al Camí Ral, a la creu d'en Ramis.

Hereva dels negocis i del patrimoni de Francesc Ibora fou Josepa, la seva filla, que es casà amb Miquel Salomó i Codina, baster de Mataró. El matrimoni unia dos negocis ben pròspers, com ho demostren els inventaris fets a la mort de Miquel Salomó, l'any 1840.

A la botiga de la basteria, situada al Camí Ral núm. 1, trobem un aparador que contenia selles amb els seus guarniments, morralles que en deien de Burgos, maletes, alforges, cabeçades i brides de cavall. I tot un seguit d'accessoris de carruatges, sillons, maletes i guarniments de cavalleries, collarets de cuir, rengleres de campanetes, esquellots i cascavells, borles, bridons, tant normals com de luxe. La botiga de baster subministrava també braguers per a trencadures i carteres per a llibres i de butxaca.

L'inventari inclou també els forns de rajola situats al lloc dit Lo Palau, que havien estat comprats a Salvador Julià, i la terra comprada a Vicenç de Sisternes i Lapeyra i Manuel de Sisternes, pare i fill, cavallers nobles de Mataró, en la qual hi havia una rajoleria amb casa, fàbrica i forn d'obra per edificar, amb especificació del material existent ja

Capçalera impresa de la indústria bòvila Matas. MASMM. Arxiu família Matas.

fabricat, rajoles grosses, senzilles, primes de garrot, faldons, teules, rajoletes d'enrajolar, peses de rentadores de safareig, tot comptat per milers, tal com Déu mana.

Mort Miquel Salomó, la seva vídua fa i desfà els negocis familiars, paulatinament acompanyada en les signatures pel seu fill Francesc Salomó i Iborra; més concretament compra cases, drets, mines i terres, i el 1845 s'acaba de construir la fàbrica de rajoles a la peça dels Sisternes.

Però Francesc Salomó en triar el camí del clergat i encara que continua intervenint en els negocis, aviat es veu amb l'obligació de traspasar-los al seu cunyat Lluís Matas, casat l'any 1839 amb la seva germana Rita Salomó.

Tot i amb això la compra de la casa familiar dels Matas, a les Escaletes núm. 7, l'any 1862, serà signada pel reverend Francesc d'Assís i el senyor Lluís Matas.

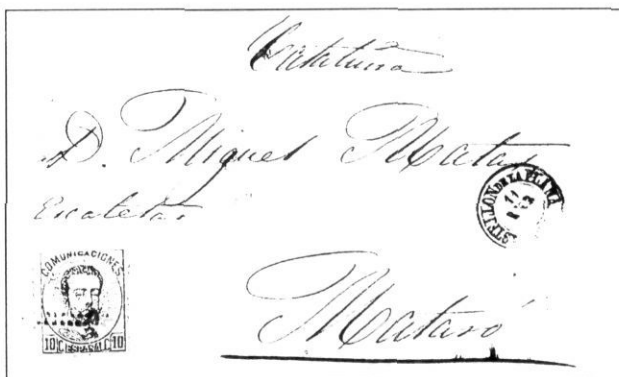
L'ascendència de Lluís Matas era d'Argentona, i, en principi, no tenia relació amb altres famílies Matas de Mataró. Els seus pares foren Desideri Matas i Teresa Freginals. És més, hi ha constància, per les notes que es troben a la seva correspondència, que els seus pares i altres familiars continuaven residint a Argentona.

Lluís Matas i Freginals, a les mans de qui havia d'arribar el patrimoni de la família Salomó i Iborra, es veu relegat a segon terme, mentre el seu cunyat i la seva sogra ocupen la direcció dels negocis familiars. Fins i tot, a la mort de Josepa Salomó, tindrà problemes perquè el seu cunyat li cedeixi els drets. Malgrat tot, l'esperit emprenedor de Lluís Matas el portarà a tirar endavant el pròsper negoci de guarniments i de carruatges del camí Ral.

La documentació conservada explica, a més, les extenses relacions que aleshores la botiga tenia amb fabricants i comerciants d'Arenys (campanes i estreps), Vic (ferros i sivelles), Camprodon (clin), La Bisbal (esquellons), Arbúcies (fusta), Banyoles (blanquer), Lleida (selleria) i Barcelona (respatlles i altres). Com a nota curiosa a afegir, les guarnicions de cotxe o galera fabricades es classifiquen de 1a., 2a. 3a. o 4a. classe.

Continuarà també el negoci familiar dels forns de rajoles. Consta el subarrendament d'un forn, situat al mas Portell de la riera d'Argentona, propietat del senyor Melcior de Palau, per a constituir una companyia entre els senyors Anglada que hi posarà la feina, i Matas que hi posarà el capital. També participa en diverses societats. El 1833 forma societat amb Josep Comas i Pau Rodon, entre d'altres, per comprar una fàbrica de calç. Intervé igualment en successives societats dedicades a comprar alzines i pins a les cases de pagès, per vendre pals al ferrocarril i al telègraf. I també el troben en negocis de cabres i vaques de llet.

De la seva important fàbrica de rajoles, situada davant de la barriada de Puerto Rico, en tenim notícia per un incendi que relata el diari «El Mataronès» el 24 de març de 1878.

Carta adreçada al Sr. Miquel Matas des de Castelló. MASMM. Arxiu família Matas.

FÁBRICA DE ALPARGATAS
DE
VIUDA É HIJO DE JUAN RIERA,
en Castellón de la Plana.

Castellón 1.º de Enero de 1873.

MUY SEÑOR SUYOS: Tenemos el gusto de ofrecer á V. esta su
fabrica donde se confecciona toda clase de alpargatas. Entre las varias clases,
se elabora en especial una que se denomina ZAPATILLA BLANCA PASADA
CON CINTAS, la cual goza del mayor aprecio en la América del Sur, donde
se consumen á millares de docenas.

Considerando pues que este negocio podría ser oneroso á los inte-
reses de V., y con el fin de que pueda apreciarlo detalladamente, consignamos á continuación los precios y condiciones que para el efecto tiene estipu-
lados esta su casa:

Zapatilla blanca tamaño hombre, docena de pares. 44 rs. rs.
Id. id. id. mujer, id. 38 id.
Id. id. id. niño, id. 29 id.

PESO CORRESPONDIENTE Á CADA CLASE:

Tamaño hombre. 3'000 kilos.
Id. mujer. 3'000 id.
Id. niño. 1'800 id.

Plazo, 30 dias sobre la fecha de factura.

Nota.—Las telas se elaboran en la misma fabrica con telares á mano,
las cuales tienen más estimación que las confeccionadas en máquina.

Otra.—Nuestra fabricación arroja 1,000 docenas de pares mensuales y
es susceptible de algunos más.

Con tal cesión y en espera de sus buenos pedidos se ofrecen con mucho
gusto sus afectuosos SS. SS.

Q. B. S. M.

Viuda é hijo de Juan Riera.

*Señor Miquel: A consecuencia de la baja de materiales,
de haber establecido en la misma fabrica la confeccion de telas
lo cual me es algo oneroso, he podido reducir estos precios
con los nuevos precios y condiciones que pongo en. No titubees
en vender á los precios que te indicé en otro papel no quisiera de
ningun modo que te pierdas, nada y ya te abona parte un
centimo: bastante has hecho con haberme escrito. Luis*

Nota dels preus de les espadnyes. MASMM. Arxiu família Matas.

És molt probable que els esdeveniments anticlericals de «La Gloriosa» fessin marxar el reverend Francesc Salomó i Ibora a França, on morí el 1872. El cementiri de Tolosa encara guarda les seves despulles.

Un cop mort, tots els seus drets corresponents a l'herència de la seva mare passen al seu nebot Miquel Matas i Salomó.

Miquel Matas, el darrer protagonista de la història familiar que comentem, es casa amb Dolors Colomer. A través de la correspondència que manté amb Celestí, el seu germà jesuïta, notem que la seva vida no fou massa afortunada. En uns moments de canvi, d'aldarulls i de revolucions moren dos dels seus fills, un d'ells Josep, de 12 anys, que havia aconseguit de ser admès al seminari jesuïta de Manresa.

NOTES.

1.- El fons incorpora gran quantitat de documentació, bàsicament del segle XIX. Vegeu ZAPATA i BUXENS, M. Assumpció. «Dipositari de Penas de Cámara. Una petita roda de l'engranatge de la fiscalitat del 1824 al 1838». FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria, núm. 48. Mataró, gener de 1994. Article redactat també a partir de l'arxiu de la família Matas.

FERRO-CARRILES DE BARCELONA A FRANCIA POR FIGUERAS.

Núm. 51. Estacion de **CASTELLÓ** de 1872

D. N. **Miquel**

ha entregado **158**

ochenta y seis alpargatas

valor de los portes y gastos de la expedición de **2** velocidad N.º **59**

procedente de **Castellón** venida á su consignación.

El Jefe de la Estacion,

Don J. S. P. J. J. J.

Rebut dels ports de les espadnyes que procedien de Castelló.
MASMM. Arxiu família Matas.